

Könyvben is

Az első két Fortepan-kötetről

FARKAS ZSUZSA

Elfelejtett Budapest (szerk. Legát Tibor, Sándor Dávid), Zucker Művek, Budapest, 2018, 105 oldal

A pesti nő (szerk. Legát Tibor, Sándor Dávid), Zucker Művek, Budapest, 2018, 98 oldal

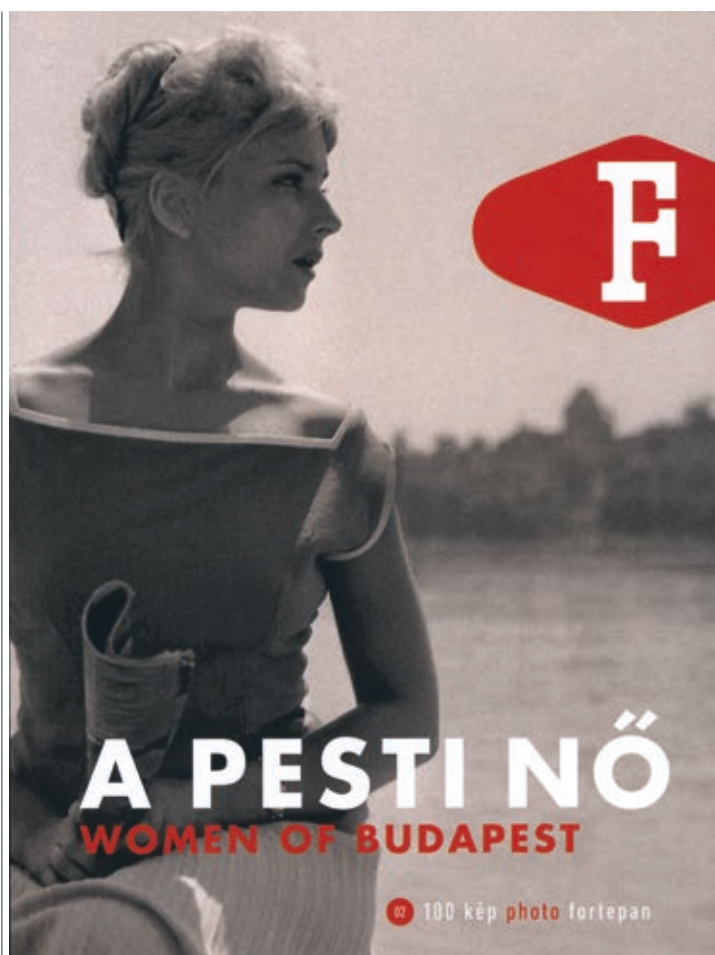
A Fortepan az interneten működő, egyre bővülő képbázis, mely elérte a 109 169-es nagyságot, és dinamikusan fejlődik tovább. A működtetők határozott célkitűzése, hogy az általuk beválogatott és elfogadott képeket mindenki ingyen használhatja. Ez igen dicséretes dolog, hiszen magyar fényképészeti anyag alig akad a hálón, és ami van, az is nagyon esetleges. Így az időskálájukra felhelyezett képek 1900–1990 között igen érdekes megközelítésekre adnak lehetőséget. Rendkívülinek tarthatjuk a kezdeményezést, hiszen sok-sok képet megmentenek az utókornak, főleg azokat, amelyeket amatőrök készítettek. Ezekben a magyar élet, a politika, sőt a nemzeti furcsaságok is mind helyet kapnak. Ma már néhány professzionális fényképész hagyatékából, sőt némely muzeális gyűjtemény anyagából is válogathattak – így tágul, bővül, alakul a profil.

Új kezdeményezésként üdvözölhetjük a tízkötetesre tervezett könyvsorozatot is, amelynek első darabja az *Elfelejtett Budapest*, a második *A pesti nő*. A kötetek válogatásának témája is mutatja, hogy érdekes anyagokat szelektáltak. Az ember az első lapozgatáskor felkapja a fejét, mennyire nem ismerős az első kötet helyszíne, a Fortepan Budapest... A 102 különböző helyszínt egy térképen is nyomon lehet követni. Hat nagy egységre bontották az anyagot: Belváros, Ferencváros, Józsefváros, Erzsébetváros, Lipótváros és Buda következik egymás után. Mindegyik időrendben mutatja be a változást, ezen belül „terek és utcák, csomópontok régen és ma” különülnek egységekbe a Ferenciek tere bemutatásával kezdve, ahol a 19. század végének hangulata jelenik

meg Klósz György képén. A hátsó képjegyzék alapján magán az internetes bázison is fellelhetők a bemutatott képek, így e kép párja a nyitó oldalon az internetes bázis alapján 1909-ben készült, és felismerhető rajta az északi Klotild-palota, szemben a Kígyó utca. Az internetes bázisban is megtaláljuk az adományozó, a Magyar Földrajzi Múzeum nevét.

Vannak képek, amelyek egyáltalán nem ismerősek, ez bizonyítja azt, hogy kiváló a szelekció. A Budapest-témára jelen pillanatban 39 568 találat jön elő. Mint Legát Tibor írja a bevezetőben, határozott céljuk volt a kötettel, hogy olyan utcákat és tereket

járjanak be, amelyek a régi fotókon nehezen felismerhetőek. Elsősorban a belvárosban érhető tetten a változás, ott történtek a leglátványosabb átalakulások.

A második kötet Házy Erzsébet portréjával kezdődik, amely 1967-ben készült. A Fortepan keretében a pesti nőre mindössze 26 találat jön elő, a nő témájára pedig 5767, ami azt jelzi, hogy azért volt miből válogatni. Legát Tibor a bevezetőjében azt hangsúlyozza, hogy Budapest a divat fővárosa, ami a

szocialista rendszert figyelembe véve némileg túlzásnak tűnik. A kötet fejezetei: *Van tüze?, Szex és Népszabadság, Száguldás álló helyzetben, Foncsor által homályosan, Megállok az utcasarkon, Fel a fejre, Álarcsbál, A mértékegység: törülköző, Nagyon elszáll és A munka titkos hőse.*

Kissé eluralja a terepet Bauer Sándor hivatásos fényképész harminc felvétele, és soknak tűnik Urbán Tamás hét képe is. Ezek a korai divatbemutató-szerű képek torz, szocialistareklám-ízűek, messze állnak a való élettől – és a divattól is. Legát Tibor szövegei viszont szórakoztatóak: „Az 1950-es évek elején egy huszáros (vagy inkább partizános) mozdulattal egyszerűen betiltották a magántulajdonú autókat. Minden bizonnyal ez is közrejátszott abban, hogy a Kádár-korszak konszolidációjának egyik szimbóluma lehetett a saját autó...” – ami mellett persze ott álltak a nők, mint mutatja a kötetben az 1957-es és 1959-es fénykép is. Persze a férfiak is ott álltak, sőt. Ha egy nő állította volna össze ezt a kötetet, akkor egészen más „pesti nő”-kép alakult volna ki, hiányzik például a farmer és a forró nadrág.

Milyen szerencse, hogy ki-ki saját maga is összeállíthat megfelelőnek vélt „pesti nő”-témát a Fortepan vagy ha kellően megöregedett, akkor az otthoni képanyagából. Várjuk a folytatást!